

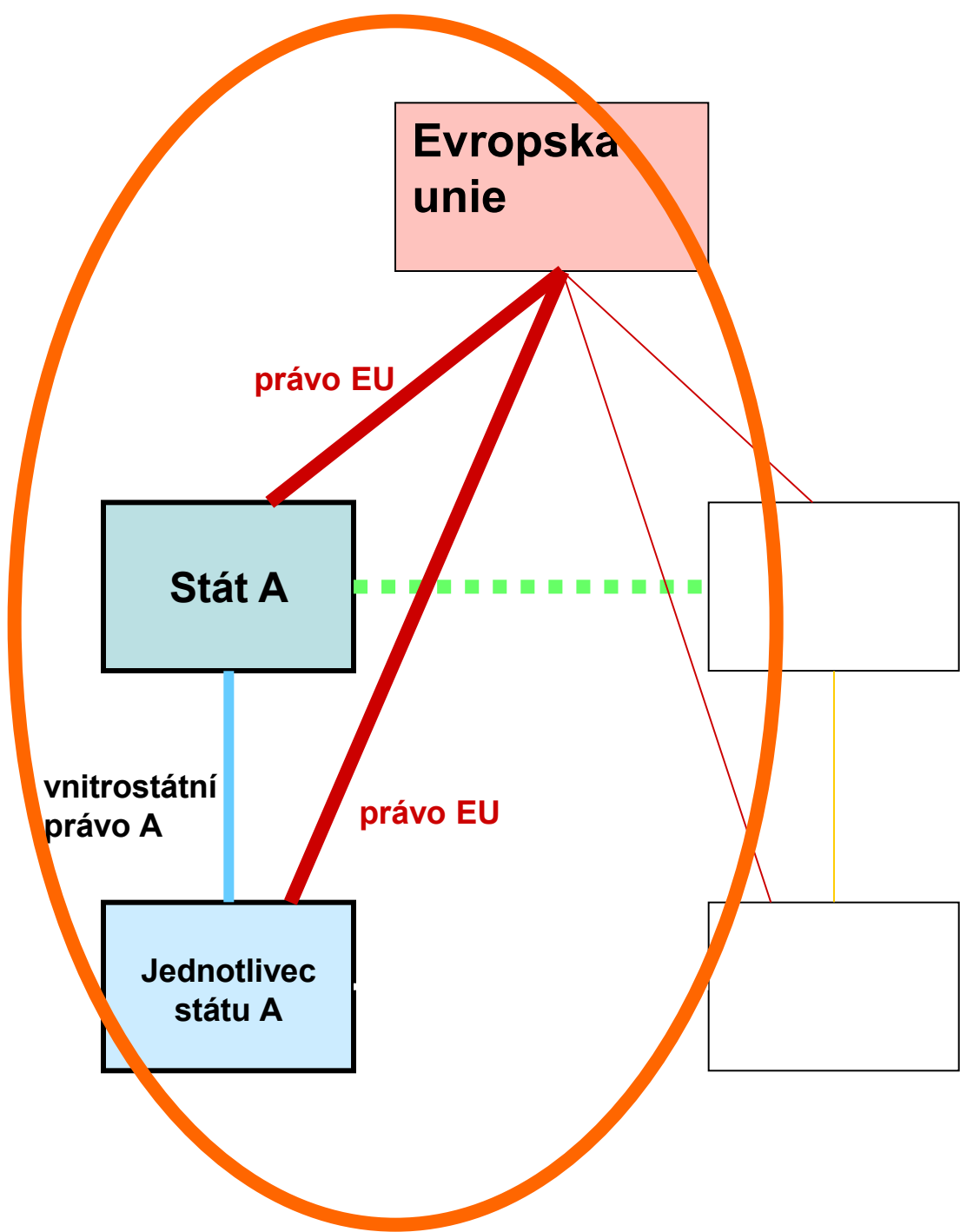
Právo EU I

6. semestr – 2017 - 1

PEU-6-sem-2017-1

Právo Evropské unie

- EU = zcela zvláštní mezinárodní organizace – NADSTÁTNOST
- PŘENOS VÝKONU PRAVOMOCÍ
- ***členské státy podřízeny***
- neplatí zásada svrchované rovnosti
- charakter ***subordinační***
- upravuje vztahy mezi EU a členskými státy a mezi EU a jednotlivci
- není to mezinárodní právo

Přenesení výkonu svrchovaných pravomocí na EU

- *prvotní je členský stát*
- *jeho pravomoci jsou původní*
- stát rozhoduje o tom, výkon kterých svých pravomocí přeneše na jiný subjekt
- nejednoznačnost nebo nejasnost: kdo rozhodne o rozsahu přenesení?
- PEU samo určuje způsob své aplikace (přímý účinek) a podmínky svého vzniku (platnosti) u sekundárního práva

Omezení suverenity: její dvojí pojetí

„Nezávislost státní moci na jakékoli jiné moci uvnitř i vně“

1. Z tohoto hlediska je suverenita členského státu **omezená** – musí přijímat rozhodování a legislativu EU *i proti své vůli*
2. Stalo se tak ale **vědomě a dobrovolně** vstupem do EU. Možno **vystoupit**. To je důkaz přetrvávající **plné** suverenity.

Argumenty ve prospěch druhého pojetí

- a) suverenita by byla omezená uzavřením kterékoli mezinárodní smlouvy – každá smlouva stanoví pro stát povinnosti

- b) vysoký stupeň integrace nelze uskutečnit klasickou mezinárodně právní cestou.
Přenos výkonu pravomocí: členské státy zůstávají „pány Smluv“ (jednomyslnost)

Příklad: Ústava Francie

čl. 88-1:

„(Francouzská) republika se účastní na Evropské unii vytvořené státy, které si svobodně zvolily ... možnost společného výkonu některých svých pravomocí...“

Funkce práva EU

Vlastní funkce práva EU:

- **1. výstavba EU** (institucionální struktura, vynuocování práva)
- **2. vztah k členským státům** (pravomoci)
- **3. úprava vlastní činnosti** (jednotlivé oblasti integrace a spolupráce)

Právo EU jako integrační nástroj

- **právo jako integrační nástroj** nadstátního prostředí
- **primární a sekundární právo EU**
- **2 metody úpravy:**
  - *samostatná přímá unijní úprava* (primární, nařízení) – paralelně s vnitrostát. právem
  - určování obsahu *vnitrostátní úpravy* (směrnice)
  - zajímají nás směrnice?

EU a její právo

Právo primární – „zřizovací smlouvy“

Smlouva o fungování EU (býv. Smlouva EHS/ES)

Smlouva o EU

Lisabonská smlouva: poslední revize obou dokumentů (platnost od 2009)

Nové pojetí Evropské unie po Lisabonské smlouvě

Zjednodušený vývoj základních smluvních dokumentů EHS – ES - EU

Římské smlouvy (o zřízení **EHS a Euratomu**) (1957/1958),

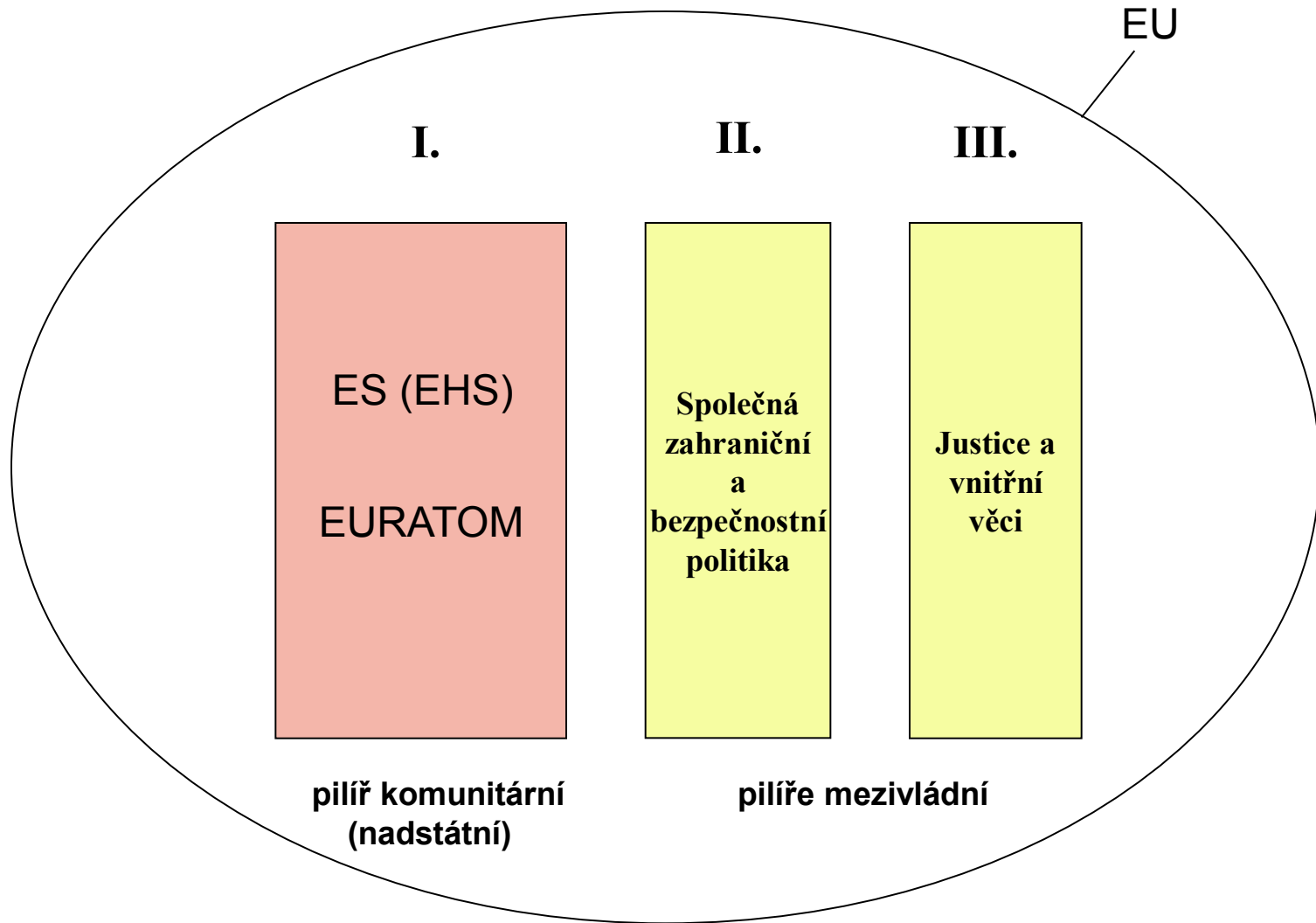
Maastrichtská smlouva o **Evropské unii** (1992/1993),

Amsterodamská smlouva (1997/1999),

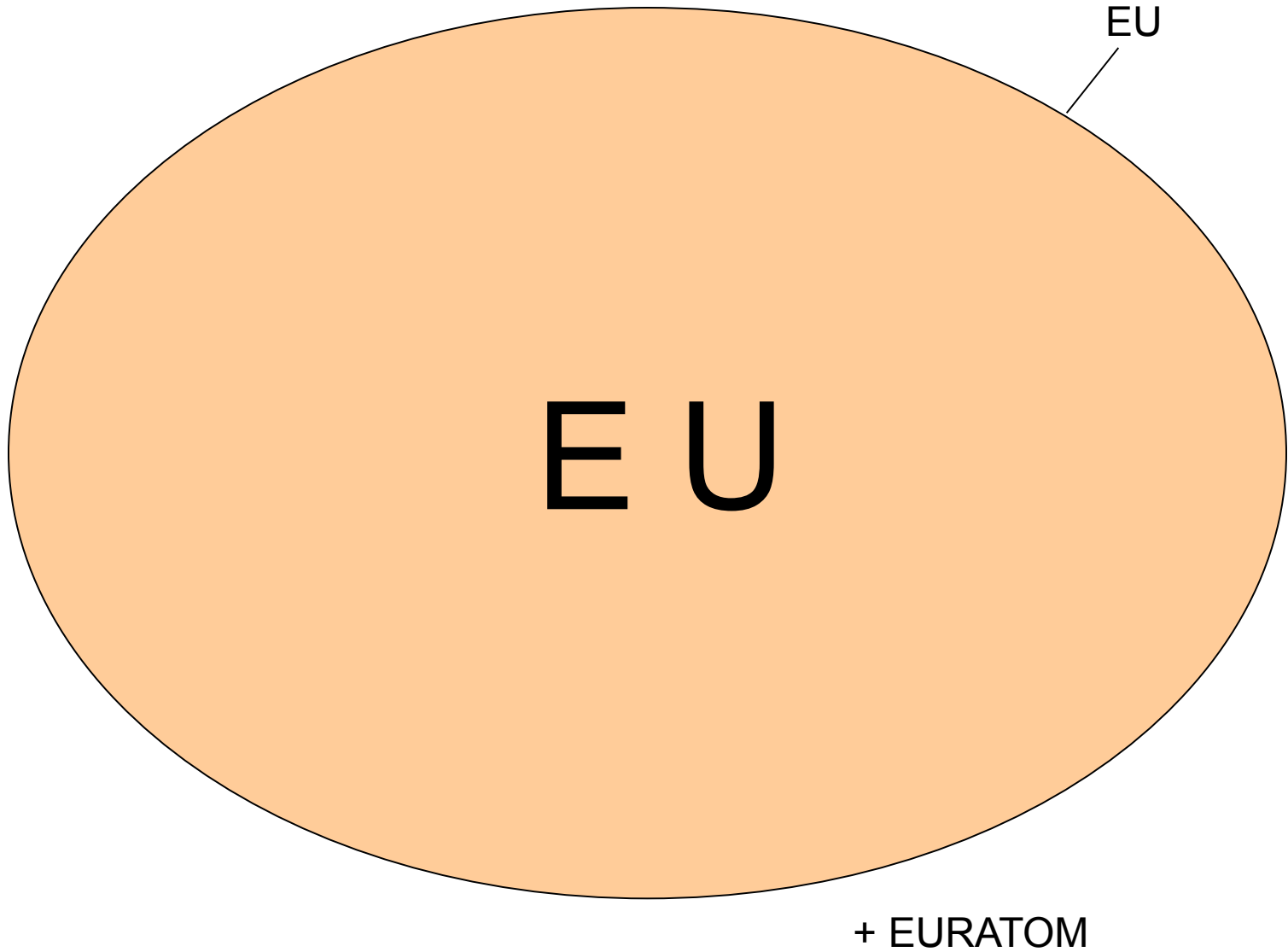
Smlouva z Nice (2000/2003),

Lisabonská smlouva (2007/2009).

Tři pilíře Evropské unie podle Maastrichtu – před Lisabonem

Evropská unie podle Lisabonské smlouvy

Základní rysy systémové reformy EU

ES + EU -----► EU

(sukcese)

EURATOM nedotčen

+ Listina základních práv EU

Základní smluvní dokumenty:

- **SMLOUVA O EU**
- **SMLOUVA O FUNGOVÁNÍ EU**

Hodnotový základ EU (čl. 2 SEU)

- úcta k lidské důstojnosti,
- svoboda,
- demokracie, rovnost,
- právní stát a
- dodržování lidských práv
- + *společnost vyznačující se*
- pluralismem,
- nepřipustností diskriminace, rovností žen a mužů,
- tolerancí, solidaritou,
- spravedlností

Cíle Unie (čl. 3):

- podpora míru,
- **svých hodnot** (čl. 2) a
- blahobyt obyvatel EU

- **v kombinaci s prostředky k jejich dosažení:**
  - **prostor svobody, bezpečnosti a práva,**
  - ***vnitřní trh včetně silného sociálního aspektu a solidarity mezi členskými státy,***
  - **hospodářská a měnová unie,**
  - ***vztahy s nečlenskými státy založené na podobných hodnotách***

- Unie má respektovat svou kulturní a jazykovou rozmanitost.

OCHRANA LIDSKÝCH PRÁV V EU

- **Listina základních práv EU** právně závazná
- plánovaný přístup k Evropské úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod
- základní práva zaručená Evropskou úmluvou = obecné zásady práva EU (= již dnes závazné v právu EU)

Následky porušování hodnot Unie ze strany členského státu - 1

Hodnoty Unie: podmínka přijetí nového státu za člena EU

- Porušování hodnot **za trvání členství**: článek 7 SEU
  - **1. Potencionální porušení hodnot (zřejmé nebezpečí)**
    - rozhodnutí Rady (4/5, souhlas EP) - konstatování
  - **2. Skutečné porušení hodnot**
    - rozhodnutí Evropské rady (jednomyslně) + souhlas EP: závazný závěr, že došlo k **závažnému a trvajícím** porušení hodnot ze strany dotyčného členského státu.
- možný další krok:**
- Rada může dále kvalifikovanou většinou rozhodnout o sankci, kterou je **pozastavení členských práv**
  - Pravděpodobnější: politické řešení na úrovni Evropské rady

Následky porušování hodnot Unie ze strany členského státu - 2

- **Od r. 2014: předběžné řízení před Komisí:**
  - Vyšetřování Komise – zjišťování stavu v daném členském státě
  - Doporučení Komise tomuto členskému státu
- **Pochybný právní základ tohoto řízení:**
  - SEU s ním nepočítá
  - právní základ: SDĚLENÍ KOMISE (není pramenem práva !)
  - Komise tuto pravomoc nemá žádným ustanovením primárního práva svěřenu
  - je to pouze politické opatření předcházející aplikaci čl. 7 SEU
- Poprvé realizováno: 2015-16 Polsko

Demokratické zásady Unie

- zásada rovnosti občanů EU (čl. 9)
- nejen v činnosti orgánů EU (včetně legislativní), ale i v členských státech
- **DEMOKRATICKÝ DEFICIT EU – (neřešitelný problém - ?)**

Zastupitelská demokracie (čl. 10)

- na ní je založeno fungování EU
  - *EVROPSKÝ PARLAMENT* zastupující různorodé obyvatelstvo, které netvoří kompaktní "lid"
    - příliš vzdálen běžným lidem
  - *EVROPSKÁ RADA A RADA* - vlády odpovědné svým vnitrostátním parlamentům nebo svým občanům = demokratický prvek v rozhodování.

Přímá demokracie (čl. 11)

- výměna názorů, dialog, konzultace
- **iniciativa občanů** EU, aby Komise předložila návrh
  - nejméně jeden milion občanů Unie
  - podstatný počet členských států (7)
  - využíváno minimálně

Účast národních parlamentů na demokratickém životě EU (čl. 12)

- neúčast parlamentů členských států na legislativním procesu v EU
- náznaky účasti:
  - a) informování o návrzích legislativních aktů EU (Protokol o úloze vnitrostátních parlamentů v EU),
  - b) **princip subsidiarity** (zpochybnění pravomoci EU v daném případě - Protokol o používání zásad subsidiarity a proporcionality) (žlutá a oranžová karta),
  - c) zjednodušený postup přijímání změn Smluv: možnost vyhradit si souhlas podle vlastních ústavních předpisů (čl. 48 SEU - dosud bylo samozřejmostí) (viz dále).

Zásada loyality

- (Článek 4 SEU)
- EU ctí
  - rovnost členských států (?)
  - národní identitu (politické a ústavní systémy, samospráva)
  - respektuje základní funkce státu
- **LOYÁLNÍ SPOLUPRÁCE:**
  - **pozitivní** (učiní všechna opatření k plnění závazků z primárního i sekundárního práva)
  - **negativní** (zdrží se všech opatření ohrožujících dosažení cílů Unie)

Změny Smluv

- novinky - článek 48 SEU
- **1. Řádný postup**
  - principiálně odpovídá dosavadní úpravě - pozměňovací smlouvy
  - podléhají ratifikaci všech členských států
  - členské státy jsou "pány Smluv"
  - konference zástupců vlád členských států (mezivládní konference)
  - **konvent** (poradní orgán)
  - nově: potíže s ratifikací - 2 roky, 4/5 - řeší Evropská rada

... pokračování

- **2. Zjednodušený postup "passerelle"**

- **a) jen vnitřní politiky a činnosti Unie:**

- rozhodnutí o změně přijme Evropská rada, a to jednomyslně po konzultaci s jinými orgány
- změny vstoupí v platnost až po schválení členskými státy v souladu s jejich ústavními předpisy
- není svolávána mezivládní konference.

Tento postup nevyvolává žádné pochybnosti.

- **b) změna způsobu rozhodování Rady**

(jednomyslnost ---► kvalifikovaná většina):

- rozhodnout může Evropská rada jednomyslně se souhlasem Evropského parlamentu
- národní parlament se může do 6 měsíců ohradit, pak změna není přijata
- národní parlament: nově nutné **aktivní uplatnění námitek**, jinak se předpokládá tichý souhlas se změnami.

Právní subjektivita EU

- **mezinárodní** (mezinárodní smlouvy)
- **vnitrostátní** (majetek, závazky)
- **unijní** (vystupování před soudy EU, náhrada škody, pracovní právo)

Členství v EU

- **Vstup do EU**

- * dosavadní stav

- kandidátský stát musí uznávat hodnoty EU
- přihláška Radě - rozhodování jednomyslně + souhlas EP (způsobilost plnit závazky)
- evropský stát
- smlouva o přístupu - veto kteréhokoli člena
změny stávající úpravy + přílepk

Vystoupení z EU

- * **nově článek 50 - jednostranný projev vůle**
- * přetrvávající suverenita členského státu
- * forma realizace: **mezinárodní smlouva = dohoda o vypořádání**
- * dvojí význam nové úpravy:
  - a) politický - deklaruje právo na vystoupení - členství není *věčný a neměnný závazek*
  - b) právní - stanoví *právní modality vystoupení z EU*
- * pravděpodobný vstup do Evropského sdružení volného obchodu - Evropský hospodářský prostor
- * Grónsko (1985)
- * **neexistuje institut vyloučení z EU**

Sídlo EU

- Protokol o umístění sídel orgánů EU:
- EP, Komise, Rada, SDEU aj.

Výsady a imunity EU

Výsady a imunity EU (jako takové)

- * *Protokol o výsadách a imunitách EU*
- * obdoba diplomatických výsad a imunit
- * Unie jako taková (orgány):
  - **nedotknutelnost** užívaných nemovitostí, archivů i movitého majetku, jakož i písemností a úřední korespondence
  - **daňová imunita a osvobození od cel** a jiných omezení pro předměty užívané k úřední činnosti
  - cestovní doklady pro členy a zaměstnance orgánů Unie vydávají tyto orgány

Členové Evropského parlamentu

POSLANCI EVROPSKÉHO PARLAMENTU

- nemohou být vyšetřováni, zadrženi nebo stíháni pro své názory či hlasování při výkonu své funkce
- **v průběhu zasedání Evropského parlamentu jeho členové požívají těchto absolutních imunit (tj. bez návaznosti na výkon své funkce):**
  - a) na území vlastního státu imunit přiznávaných členům parlamentu vlastního státu,
  - b) na území všech ostatních členských států nemohou být zadrženi ani soudně stíháni.

Imunity se nelze dovolávat v případě přistižení při trestném činu; **Evropský parlament je oprávněn svého člena imunity zbavit.**

OSTATNÍ OSOBY

- * zástupci členských států ("obvyklé" imunity)
- * unijní úředníci a jiní zaměstnanci orgánů EU (i občané nečlenského státu).
  - funkční soudní imunita
  - nepodléhají omezení pohybu a usazování
  - vynětí z působnosti celních předpisů v souvislosti s výkonem jejich funkce
  - jejich platy a jiné odměny nepodléhají zdanění v členských státech
  - vnitrounijní daň z příjmu

Přehled struktury Smluv

- zcela jiné pojetí
- rozdíl oproti Ústavní smlouvě
- vylepšení
- přečíslování

Smlouva o Evropské unii

- **koncepční otázky EU**
- činnost EU: jen v oblasti vnější činnosti Unie včetně společné zahraniční a bezpečnostní politiky
- **I** Úvodní ustanovení (hlava I) - zásada svěřených pravomocí EU, strukturální změny EU (sukcese), stejná právní síla SEU a SFEU, hodnoty a cíle, loyality, lidská práva
- **II** Demokratické zásady (zastupitelská a přímá demokracie, národní parlamenty)
- **III** Nejzákladnější ustanovení o jednotlivých orgánech EU (rozvedeno dále ve SFEU)
- **IV** Posílená spolupráce
- **V** Velmi rozsáhlá hlava V - vnější vztahy EU - pozůstatek bývalého II. pilíře EU (rozved. ve SFEU)
- **VI** Právní subjektivita, postupy pro přijímání změn Smluv, členství, přílohy.

Smlouva o fungování EU

Týká se vlastní věcné činnosti EU.

Člení se na části a dále hlavy.

1. Typy **pravomocí EU** (nikoli pravomoci samotné, které jsou upraveny jednotlivými ustanoveními po celé Smlouvě).

2. **Zákaz diskriminace**

3. Nejrozsáhlejší - **vlastní typická činnost EU – úprava integrace**

- vnitřní trh a základní svobody
- prostor svobody, bezpečnosti a práva
- hospodářská soutěž
- jednotlivé politiky

4. Přidružení zámořských území

5. **Vnější činnost Unie** - kromě zahraniční a bezpečnostní politiky, tj. obchod, rozvojová spolupráce, ustanovení o mezinárodních smlouvách aj.

6. **Institucionální a finanční** ustanovení:

- podrobná ustanovení o orgánech
- rozpočet EU
- posílená spolupráce

7. Závěrečná ustanovení

Přílohy Smluv

- PROTOKOLY
- PROHLÁŠENÍ